

Europoli vastus

Kokkuvõte. Üldiselt toetab Europol auditiaruande järeldusi ja soovitusi, mis aitavad kaasa praegusele kaasseadusandlikule protsessile, mille eesmärk on tugevdada veelgi Europoli volitusi ja ülesandeid. Euroopa Kontrollikoda toob esile ärivajadused, mis puudutavad ELi-väliste koostööpartnerite ja eraõiguslike osapooltega teabe vahetamist, samuti suurte ja keeruliste andmehulkade tõhusat ja tulemuslikku haldamist innovaatiliste vahenditega, et toetada ELi liikmesriikide õiguskaitseasutusi tõhusal ja tulemuslikul viisil. Europoli toetuse mõju hinnatakse seoses põhitegevustega, näiteks ühismeetmete päevad ja operatiivsed rakkerühmad, mille eesmärk on tõkestada raskes ja organiseeritud kuritegevuses osalevaid väärtuslikke sihtmärke. Europoli sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase Euroopa keskuse tegevuse põhiülevaade, sh keskuse aastaaruanded, on esitatud Europoli veebilehel. Auditi raames tehtud Euroopa Kontrollikoja uuring näitab, et 80 % liikmesriikide ja ELi-väliste koostööpartnerite vastustes on rahulolu määr Europoli pakutava strateegilise ja operatiivse toega 7 punkti või rohkem (skaalal 1–10). Samas oli 87 % vastustes rahulolu määr Europoli edastatud teabega 7 punkti või rohkem. See tõendab Europolile, et keskuse toetusel on käegakatsutav mõju liikmesriikides ja mujal tehtud jõupingutustele. Praegusele tulemuslikkuse seirele lisanduvat töötajate ümberpaigutamist, et koguda ja kontrollida liikmesriikides ja kolmandates riikides statistilisi andmeid (nt vahistamiste arv jms), ei peeta otstarbekaks. Europol ootab ELi koostalitlusvõime tegevuskava ja seonduvate meetmete rakendamist, mis aitavad laiendada andmeallikate valikut Europoli igapäevatoös.

VI Väliste andmeallikate kasutamine oleneb kehtivatest õiguslikest volitustest. Vt ka Europoli vastused punktidele 33, 36 ja 37.

VII ELi koostalitlusvõime tegevuskavasse panuse andmiseks töötas Europol välja Europoli ELi koostalitlusvõime kava. Kavas esitatakse Europolis vajalikud tegevused, sealhulgas riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi (EES), Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi (ETIAS), ECRIS-TCN-süsteemi, Schengeni infosüsteemi (SIS), viisainfosüsteemi (VIS), Euroopa sõrmejälgede võrdlemise süsteemi (EURODAC) ning koostalitlusvõime tegevuskavasse konkreetselt kaasamata tegevustega (nt Prüm, EPRIS-ADEP) seotud ajakavad, kohustused ja nende omavahelised seosed.

IX Europol toetab liikmesriike juhtumipõhiselt, kättesaadavate tööriistade ja vahendite abil. Europol juhib tähelepanu liikmesriikide ja ELi-väliste partnerite suurele rahulolule Europoli toega, mis näitab, et Europol täidab oma ülesannet toetada liikmesriike raske ja organiseeritud kuritegevuse tõkestamisel ja sellega võitlemisel.

X Europol nõustub kõikide soovitustega.

25 Europol soovib rõhutada, et amet tegutseb ka selle nimel, et liikmesriikide käsutuses oleksid asjaomased täielikud andmed.

28 Europoli roll ELi kriminaalteabekeskusena tähendab, et Europol pakub platvormi teabevahetuseks, milles Europol ise osaleb juhtudel, kui tekib vajadus strateegilise ja operatiivanalüüsi ning ELi tasandi abi järele, samas kui liikmesriikide ja kolmandate isikute vahel toimub paralleelselt kahe- ja mitmepoolne teabevahetus. Kahepoolse teabevahetuse sõnumite arv turvalises teabevahetusvõrgus ei mõjuta Europoliga vahetatava teabe kvaliteeti ega hulka.

33 Europol teeb tihedat koostööd Interpoliga ning tal on juba otsene juurdepääs teise põlvkonna Schengeni infosüsteemile (SIS II) ja kaudne juurdepääs PNR/API andmetele. Europol taotleb juurdepääsu viisainfosüsteemile (VIS). Täiendavate asjakohaste väliste andmebaaside (nt riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem) kasutamine korraldatakse ELi koostalitlusvõime tegevuskava raames, milles Europolil on konkreetsed ülesanded. Lisaks võiks seadusandja kaaluda juurdepääsu Prümi raamistikule.

36 Riiklikul tasandil juhitava varjupaigataotlusprotsessi toetamiseks on loodud EURODAC-süsteem. EURODAC-süsteemist saab päringuid teha vaid vastavalt Eurodaci määruse artiklile 21 „üksnes juhul, kui võrdlused mis tahes Europolile tehniliselt ja õiguslikult kättesaadavates infotöötlussüsteemides säilitatavate sõrmejälgede andmetega ei võimaldanud andmesubjekti isikut tuvastada“.

Vastavalt broneeringuinfo direktiivi artiklile 10 võib Europol „esitada sellise taotluse juhul, kui see on tingimata vajalik, et toetada ja tõhustada liikmesriikide tegevust konkreetse terroriakti või raske kuriteo ennetamisel, avastamisel või uurimisel, kui see terroriakt või kuritegu kuulub Europoli pädevusse“. Europol peab järgima tingimust „tingimata vajalik“, mistõttu suvalise valimi regulaarne või süstemaatiline kontroll ei ole võimalik.

37 2021. aasta märtsis esitas Euroopa Andmekaitseinspektor eelneva konsulteerimise kohta arvamuse Europoli määruse artikli 39 kohaldatavate sätete alusel. Kuna VIS on haldusandmebaas, peab Europol looma enne VISile juurdepääsu saamist keske juurdepääsupunkti ja rakendama Euroopa Andmekaitseinspektori osutatud nõudeid. Europoli tegevuse prioriteet 2021. aastal on saada juurdepääs VISile.

40 Tänu QUESTi rakendamisele saavad liikmesriikide õiguskaitseametnikud teha päringuid ja juurdepääsu Europoli andmetele riiklike infosüsteemide kaudu. Algatusega QUEST+ arendatakse seda edasi, et liikmesriigid saaksid teha päringuid analüüsiprojektide andmete kohta päringutabamuse või selle puudumise alusel.

41 Liikmesriikide juurdepääsu Europoliga tehtava ühisanalüüsi raames arutatakse praegu Europoli määruse sätete muudatusettepanekuna.

45 Europol rõhutab, et isikuandmete vastuvõtt Frontexi poolt nõuab Frontexilt rakendustegevuste lõpuleviimist.

48 Innovaatiliste IT-võimaluste kasutamisel on Europol seotud Europoli määruse artikli 39 sätetega, mis nõuavad eelnevat konsulteerimist Euroopa Andmekaitseinspektoriga. Seadusandja võiks Europoli määruse muudatusettepanekute

praeguse läbivaatamise käigus kaaluda sellise mehhanismi kasutuselevõttu, mis teeniks ühtaegu nii operatiivse paindlikkuse kui ka andmekaitse huve. Hiljutisest masinõppevahendi (tehisintellekti) kavandatava arendamise ja kasutuse näitest Europol kõrgetasemelises operatiivses rakkerühmas ilmneb, et kehtiva Europol määruse artikli 39 kohasele menetlusele on praeguseks kulunud alates toimiku alustamisest kaheksa kuud (ja menetlus jätkub). Tõenäoliselt ei võimalda selline ajakava tõhusalt reageerida organiseeritud kuritegevusest, sealhulgas küberkuritegevusest ja terrorismist tulenevale ohule.

52 (1) Europol toetab liikmesriike rändekolletes ka teiseste julgeolekukontrollide abil. Lisaks keskendutakse Europol toetatavates juhtumites nn teisesele rändele ELi sees, et takistada kuritegelikel võrgustikel ebaseadusliku rände soodustamist.

54 Innovaatiliste vahendite – näiteks tehisintellekti – kasutamine tundliku operatiivtegevuse tulemuslikkuse kontrollimiseks nõuaks Europol määruse artikli 39 kohaselt eelnevat konsulteerimist Euroopa Andmekaitseinspektoriga. Europolil ei ole aga võimalik suunata aruandlusmehhanismidesse oma eelarvest ja vastavast ametikohtade loetelust arvukalt rahalisi vahendeid ega töötajaid. Praegusele tulemuslikkuse seirele lisanduvat töötajate ümberpaigutamist, et koguda ja kontrollida liikmesriikides ja kolmandates riikides statistilisi andmeid (nt vahistamiste arv jms), ei peeta otstarbekaks. Samuti on kaheldav, kas vahendite investeerimine sellistesse aruandlusmehhanismidesse tagaks usaldusväärsed kvaliteetsed andmed; vt viide punktis 57 esitatud kontrollikoja tähelepanekule Eurostati jõupingutuste kohta.

55 Aastal 2019 koostas Europol 9426 operatiivaruannet ning 313 strateegilist ja temaatilist aruannet, kusjuures üle poole operatiivaruannetest (st 5322) raske ja organiseeritud kuritegevuse valdkonnas. Selle tulemuste kogumine ja seire liikmesriikides nõuaks oluliste vahendite investeerimist ning prioriteetide muutmist nii Europol kui ka liikmesriikide poolt. Europol ülesanne on toetada liikmesriike ning nende rahulolu Europol toodete ja teenustega on selgelt näha.

56 Vt vastus punktile 54.

58 Vt vastus punktile 54.

60 EMPACTi (kuritegevusega seotud ohte käsitlev valdkondadevaheline Euroopa platvorm) ja asjaomaseid operatiivtegevuskavasid juhib Europol.

62 Samuti kogus Europol teavet dokumendipettustega seotud prioriteetsete juhtumite ja finantsandmete analüüsi vajavate prioriteetsete juhtumite arvu kohta.

Tulemusnäitajate kogumine dokumendipettuste ja rahapesuga võitlemise valdkonnas on riiklikul tasandil tehtud asjaomasest tööst.

Europol rõhutab, et internetisisust teavitamise üksus (EU IRU) ületas samadel aastatel oma eesmärgid terroristliku veebisisuga võitlemise valdkonnas (üksuse prioriteetne ülesanne) hoolimata lisaülesannetega (nt ELi kriisidele reageerimine, terroristlikku

veebisisu käsitlev määrus) tegelemisest ja püsites olemasolevate vahendite piirides. Erinevus eesmärgist oli umbes 1 % kogu EU-IRU hinnatud internetisisust.

65 Pidades silmas ressursitõhusust, juhtumite mahtu ja kättesaadavaid vahendeid, ei ole kõik sammud (juhtumi prioriteetsuse üle otsustamiseks) täielikult dokumenteeritud. Väärtuslikke sihtmärke ja nendega seotud operatiivseid rakkerühmi hinnatakse põhjalikult. Operatiivandmeid ei olnud Euroopa Kontrollikoja võimalik kättesaadavaks teha Europoli määruse artiklis 19 sätestatud andmete omandiõiguse põhimõtte tõttu.

66 Europol märgib, et kõnealusel perioodil on juhtumite tegemiseks kättesaadavad vahendid püsinud Europolis samal tasemel.

69 Kagu-Euroopa õiguskaitsekeskusega (SELEC) seoses tuleb märkida, et neli SELECI liikmesriiki on ELi liikmesriigid ja seega Europoli lahutamatu osa, samas kui ülejäänud seitse SELECI liikmesriiki on Europoli koostööpartnerid, neil on Europoli juures ka kontaktbüroo kui Europoli kolmas osapool (v.a Bosnia ja Hertsegoviina). Seetõttu kuuluvad kõik SELECI liikmed juba vahetult Europoli koostöövõrgustikku. Sama kehtib kõigi Kagu-Euroopa politseikoostöö konventsiooni 12 liikme kohta. Lisaks on Europolil Baltimaadest ELi liikmesriikide kaudu otsene juurdepääs BALTCOMi võrgustikule.

70 Nende koostöökokkulepete üle hakatakse pidama läbirääkimisi kooskõlas välisstrateegiaga 2021–2024, mille Europoli haldusnõukogu kinnitas 2020. aasta juunis.

1. soovitus: Europol nõustub soovitusega.

2. soovitus: Europol nõustub soovitusega.

79 Vt vastus punktile 54.

80 Vt vastus punktile 62.

3. soovitus: Europol nõustub soovitusega.

3. soovitus punkt a: kuna liikmesriigid ja ELi-välised partnerid ei ole õiguslikult kohustatud asjaomast teavet esitama, julgustab Europol neid seda tegema.

3. soovitus punkt b: nõutud näitajate tulemuslik kasutuselevõtt oleneb punktile 62 antud vastuses osutatud olukorra muutumisest.

81 Vt vastus kokkuvõtte punktile IX.

82 Europol järgib oma välissuhetes struktureeritud käsitlust vastavalt Europoli välisstrateegiale, mille kinnitas Europoli haldusnõukogu. Europol on ELi tasandil suurim kuritegevusega võitlemise koostööplatvorm. Näiteks kuuluvad SELECI liikmesriigid Europoli koostööraamistikku (vt vastus punktile 69).

4. soovitus: Europol nõustub soovitusega.

4. soovitus punkt b: vahendite säästmiseks ei pruugi olla mõistlik pidada arvestust kogu otsustusprotsessi ja kõigi juhtumite üle. Europol rakendab järjepidevalt prioriseerimist, eelkõige väärtuslike sihtmärkide ja operatiivsete rakkerühmade puhul.